

การนำพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิต :
กรณีศึกษา ชุมชนบ้านกอก อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น
Application of Buddhist Ethics in Developing
Quality of Life : A Case Study Being of Bankok's
Community, Muang District, KhonKaen Province

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิน ทองปั้น

Ast.Prof. Dr. Suwin Thongpun

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen campus

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพุทธจริยธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อศึกษาการนำพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านกอก อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่นและเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนบ้านกอก อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนครอบครัวที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านกอก ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ ครอบครัว ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้ การแปรความการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

๑. หลักพุทธจริยธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิตในแง่การแสวงหา คือ การประกอบอาชีพที่สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ หลักสัมมาอาชีวะในแง่การครอบครองรักษา คือ การครอบครองรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยความสุจริต ไม่ไปคดโกงผู้อื่น และหลักสัมมาอาชีวะในแง่การบริโภคใช้จ่าย คือ การใช้จ่ายทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ เลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ไม่ ให้ฟืดเคืองและไม่ให้ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่าย

๒. การนำพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านกอก อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย คือ การมีร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอารมณ์ คือ การมีอารมณ์ดี ร่าเริงแจ่มใส เป็นคนอภัยาคัยดี การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม คือ เป็นกรรมการหมู่บ้าน (อสม.) เป็นคนชอบทำบุญ/บารุงวัด ชอบช่วยเหลือสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คือ มีสุขภาพจิตดี มีจิตใจเมตตา เอื้ออาทรต่อผู้อื่น

๓. แนวทางการส่งเสริมการนำพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนบ้านกอก อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ธรรมมองโลกในสภาพของความเป็นจริง เพราะทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุมีปัจจัย การดำเนินชีวิตต้องใช้หลักความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน ในการหาเลี้ยงชีพ ให้เข้าใจในหลักการ ใช้ทรัพย์โดยการแบ่งทรัพย์ออกเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) การใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ๒) การเก็บเอาไว้ใช้ใน เวลาฉุกเฉิน ๓) แบ่งไว้ลงทุน และ ๔) ใช้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม และควรใช้สติในการดำเนินชีวิต

ABSTRACT

The objectives of this research work were to study about the application of Buddhist ethics in developing quality of life. In order to bring about the application of Buddhist ethics in developing quality of life being in Bangkok's community, Muang district, KhonKaen province. And the purposes were being aimed to study about the promotion approach was to bring on the application of Buddhist ethics in developing quality of life available in Bangkok's community, Maung district, KhonKaen province. The data collection was being used as a qualitative method. The target groups of this research work were to be the families' representatives who resided in Bangkok's community that obtained by singling out as a pin-point of about ten families. For the data analysis was obtained from interviews, describing variables, interpretation and data being brought forth by descriptive analysis and induction.

The results of the research work were as follows;

1. The application of Buddhist ethics in developing quality of life was found that its right livelihood principle was for the earning living was in the form of its requirements like carrying on the honesty of the body, speech and mind. The livelihood principle aspect of the protection was to be required property protection with honesty without any others cheating. And the livelihood principle aspect on the consumption and expenses was to expend on property to be useful for suitably required earning incomes without any straining and frugality at all.

2. To bring about the Buddhist ethics in developing of life in Bangkok's community, Maung district, KhonKaen province. It was found that the development on the quality of life of body aspects was to be healthy without any chronic body disease. The development of quality of life on emotional aspects was to be good humors, cheerful

and good habits. The development of quality of life on social aspects was to become a villager's committee, fond of merits doing, monastic restoration, social assistance; and development of quality of life on mental aspects was to become good mentality, loving kindness and caring for others.

3. The guideline on the Buddhist ethics in developing quality of life was available in Bangkok's community, Muang district, KhonKaen province. This had been found that one should have been viewed on a real pessimism of all conditions. For everything was concerned entirely with causes and effects; earning a living should have been on the principles of perseverance, honesty, austerity, patience respectively. For the earning living aspects; one should have understood the property using method by dividing it into four parts were as follows: 1) The use of property in the daily life; 2) to set aside for the property emergent events; 3) to divide it for some investments and 4) to use it for the benefits of various societies and should have some of consciousness for carrying on earning a living.

คำนำ

พระพุทธศาสนา ถือเป็นศาสนาที่แสดงหลักสัจธรรมและจริยธรรมไว้อย่างชัดเจนตามนัยแห่งอริยสัจสี่และปฏิจจสมุปบาท สรุปรวมลงในไตรสิกขา กล่าวคือ ละชั่วทำดีทำใจให้บริสุทธิ์ ดังนั้น การศึกษาพระพุทธศาสนาจึงเป็นการศึกษาเพื่อถึงความหลุดพ้น หมายความว่าเริ่มต้นด้วยการศึกษาปริยัติให้รู้หลักการสำคัญจนเข้าใจแล้วจึงลงมือปฏิบัติ คือ ทดลองปฏิบัติตามทฤษฎีที่เรียนมาและการปฏิบัตินี้จะนำไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริงแบบรู้แจ้งแทงตลอดจนสามารถเข้าถึงความหลุดพ้นคือพระนิพพานเรียกว่ารู้ แล้วละและปล่อยวาง ธรรมะในพระพุทธศาสนาจึงมิใช่มีไว้เพื่อศึกษาหรือตอบสนองความต้องการ

เพียงเพื่ออยากรู้เท่านั้นแต่เป็นการศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้มีชีวิตที่ดีมีสุขแบบครองเรือนไปจนถึงสุขแบบพ้นจากเรือนและโลก^๑

พระพุทธศาสนาชี้แนะให้ผู้หวังสันติปฏิบัติตามหลักพุทธจริยศาสตร์กล่าวคือ มรรคมีองค์แปดสัมมาชีพ คือการแสวงหาเลี้ยงชีพหรือการประกอบอาชีพเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ในสังคมในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ฝึกฝนในการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับองค์ ประกอบแห่งการดำเนินชีวิต เรียกว่า มรรคมีองค์ ๘ ได้แก่ ๑) สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบ ๒) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ๓) สัมมาวาจา วาจาชอบ ๔) สัมมากัมมันตะ การงานชอบ

^๑ เสนาะ ผดุงฉัตร, *เศรษฐกิจตามวิถีพุทธ*, พุทธจักร (ปีที่ ๕๘ ฉบับที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๗), หน้า ๓๗.

๕) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ๖) สัมมาวายามะ เพียรชอบ ๗) สัมมาสติ ระลึกชอบ ๘) สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ สัมมาอาชีวะเป็นองค์มรรคในการพัฒนาในด้านพฤติกรรมทางด้านกายและวาจา (ศีล) ซึ่งช่วยเสริมสร้างในการพัฒนาคุณภาพจิตและปัญญาทำให้การพัฒนาครบกระบวนการพัฒนาไตรสิกขาเพื่อความมีชีวิตที่ดีงามประณีตยิ่งขึ้นถึงแม้การหาเลี้ยงชีพจะเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคนแต่การแสวงหาปัจจัยในการดำเนินชีวิตจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางจริยธรรม คือการดำรงชีวิตโดยสัมมาอาชีวะ สัมมาอาชีวะในมุมมองของบุคคลทั่วไปในสังคมมีความเข้าใจว่าสัมมาอาชีวะ คือการแสวงหาเลี้ยงชีวิตที่มีผิดกฎหมายของบ้านเมืองเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงว่าจะผิดศีลธรรมหรือไม่ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้สรุปหลักการทั่วไปเกี่ยวกับสัมมาอาชีวะไว้ว่า ๑) การแสวงหาปัจจัยสี่ ของคนมีเป้าหมายมุ่งให้ทุกคนมีปัจจัยสี่ พอเพียงที่จะเป็นอยู่เป็นการถือเอาคนเป็นหลัก ไม่ใช่ตั้งเป้าหมายไว้ที่ความมั่งคั่งร่ำรวยพร้อมบริบูรณ์ ซึ่งถือเอาวัตถุเป็นหลัก ๒) ความมีปัจจัยสี่ที่พอเพียงกับความต้องการของชีวิต หรือแม้จะมีวัตถุที่พร้อมบริบูรณ์ ก็ไม่ใช่เป้าหมายในตัวของมันเอง เพราะเป็นเพียงขั้นศีล เป็นเพียงวิธีการขั้นตอนหนึ่งสำหรับช่วยให้ก้าวต่อไปสู่จุดหมายที่สูงกว่าเท่านั้น ๓) สัมมาอาชีวะ ไม่ใช่หมายถึงเพียงการใช้แรงงานให้ได้มาซึ่งปัจจัยเลี้ยงชีวิตโดยชอบธรรมเท่านั้น แต่หมายถึงการทำหน้าที่อย่างถูกต้องที่ทำให้เป็นผู้สมควรได้รับปัจจัยมาเลี้ยงชีวิต^๖

สัมมาอาชีวะเป็นเรื่องของเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยตรงพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธคือ เศรษฐศาสตร์สายกลางหรือเศรษฐศาสตร์มัชฌิมปฏิปทา เนื่องด้วยมีระบบชีวิตหรือวิถีชีวิตในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า มรรค นั้นก็มีข้อขัดๆ แล้วว่า มัชฌิมปฏิปทา คือ ความเป็นกลางๆ เป็นความพอดีนั่นเอง แต่สังคมไทยในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจเป็นระบบทุนนิยมการประกอบอาชีพที่หลากหลายในสังคม เช่น แพทย์เกษตรกร พ่อค้า ข้าราชการ นักการเมือง และอื่นๆ อีกมากมายหลายอาชีพเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน เช่น การขายสุรา ถ้าขายสุราที่เสียภาษีให้รัฐบาลถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย แต่ถ้าขายสุราที่ไม่เสียภาษีให้รัฐบาลถือว่าผิดกฎหมาย แต่ถ้าพิจารณาในด้านศีลธรรม การขายสุราถือเป็นมิจฉวนิชา ผิดศีลข้อที่ ๕ เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นว่าการแสวงหามุ่งเอาผลประโยชน์เป็นเป้าหมาย โดยไม่คำนึงถึงจริยธรรมเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัวเอารัดเอาเปรียบ ดังนั้น ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสัมมาอาชีวะจึงไม่น่าจะเพียงพอแต่ที่จริงน่าจะมีการวิจัยว่ากรอบความคิดเกี่ยวกับหลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา แบ่งเป็นประเภทไว้อย่างไร มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมอื่นในการปฏิบัติอย่างไร มีหลักการสำคัญอย่างไร และมีคุณค่าทางจริยธรรมต่อบุคคล สังคม และประเทศอย่างไร

ในปัจจุบันปัญหาการขาดพุทธจริยธรรม โดยเฉพาะในประเด็นดังกล่าว ได้ทวีความรุนแรงและมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีต สาเหตุ

^๖ พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๗๙๖.

ส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อม และเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารไร้พรมแดน และปัญหาการขาดพุทธจริยธรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทย ยังส่งผลถึงประชาชนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัย ซึ่งทำให้ภูมิคุ้มกันประชาชนในสังคมที่จะต้านทานกับปัญหา ต้องขาดความมั่นคงจนเกิดปัญหาต่างๆ ของสังคมตามมา ได้แก่ ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ปัญหาการติดเกมส์ สำหรับประชาชนทั่วไปได้แก่ ปัญหาการทำงานที่ไม่มีความสุข ปัญหาความสามัคคีในองค์กร รวมทั้งการทะเลาะวิวาท การเอารัดเอาเปรียบของคนในสังคม การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นจากทางสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นประจำโดยเฉพาะการทะเลาะวิวาทกันที่มีปัญหาเกิดขึ้นบ่อยครั้งทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหามาตรการในการแก้ไขเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกำหนดนโยบายในเรื่องการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมให้แก่ประชาชนทั่วไป มีจุดหมายมุ่งพัฒนาคนท้องถิ่นให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข และมีความเป็นไทย กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสังคมต้องร่วมกับชุมชนกำหนด คือ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเองปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมเพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนา โดยกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหา

และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านกอก ตำบลบ้านเปิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อส่งเสริมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านพุทธจริยธรรมแก่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาพุทธจริยธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒. เพื่อศึกษาการนำพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านกอก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๓. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนบ้านกอก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการนำหลักพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนบ้านกอก ตำบลบ้านเปิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งหลักคุณธรรมคือ สัมมาอาชีวะ

๒. ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ตัวแทนครอบครัวที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านกอก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ ครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

๒. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สุ่มตัวอย่างครอบครัวที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านกอก อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ ครอบครัว

๓. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายวิดีโอ

๔. การสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามชื่อ วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านกอก อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ ๑ มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

๓) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาโครงการวิจัยก่อนนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) นำหนังสือจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เสนอผู้นำชุมชนบ้านกอก อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในการสัมภาษณ์

๒) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูล (กลุ่มเป้าหมาย) พบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่ จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๔) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล และบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และการสนทนากับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การแปรความการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามหลักอุปนัยวิธี (Induction method) เพื่ออธิบายการนำเอาหลักธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิต ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านร่างกาย

๒. ด้านอารมณ์

๓. ด้านสังคม

๔. ด้านจิตใจ

ผลการวิจัย

๑. หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหา

๑.๑ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหาในครอบครัวนายเอ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักธรรมในการประกอบอาชีพที่สุจริต ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันในแต่ละวัน เพราะชีวิตในครอบครัวนายเอต้องอาศัยปัจจัย ๔ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค อันเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งการประกอบอาชีพของครอบครัวนายเอนั้นต้องใช้ความขยัน อดทน ความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้า ต่อผู้มาใช้บริการด้านหอพัก เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัย ๔ ในการแสวงหาเลี้ยงชีพที่ประกอบอาชีพอย่างสุจริตทางกาย การประกอบอาชีพสุจริตทางวาจา และการประกอบอาชีพสุจริตทางใจ เพื่อดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรมของครอบครัวนายเอ คือ ๑) ครอบครัวนายเอเป็นครอบครัวค้าขาย เปิดร้านขายอาหารตามสั่ง และทำกิจการหอพักด้วยทั้งสามีและภรรยาทำงานด้วยกัน แต่ความเป็นใหญ่ยกให้กับภรรยาเป็นผู้บริหารดูแลทั้งกิจการร้านอาหาร หอพัก และการบริหารในครอบครัว ๒) การสร้างฐานะของครอบครัวโดยใช้หลักขันติ คือ ความอดทนในการทำงาน เวลาทะเลาะกัน

ต่างคนก็ใช้ขันติ เมื่อใจเย็นค่อยพูดกัน ๓) การทำอาหารใช้หลักความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า โดยไม่เอาเปรียบลูกค้า โดยเน้นด้านปริมาณ วัตถุดิบที่มีคุณภาพ และเน้นความสะอาด ๔) ในการดำเนินการด้านหอพักก็ใช้หลักความเอื้ออาทรหรือหลักเมตตาธรรมต่อผู้ที่มาอยู่อาศัย โดยการยืดหยุ่นในเรื่องค่าเช่า ถ้าผู้เช่ามีปัญหาเรื่องเงิน ๕) เป็นผู้ที่อยู่ในหลักการดำเนินชีวิตตามหลักหลักชาวพุทธ คือเป็นคนที่ไม่เข้าวัด และทำบุญในเทศกาลต่างๆ ตามประเพณีที่พ่อแม่เคยพาปฏิบัติมา ๖) การเลี้ยงลูกใช้เลี้ยงตามประเพณีคือสอนให้ลูกรู้จักการทำมาหากิน ขยัน อดทน ขยันในการศึกษา

๑.๒ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิตในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนางบี (นามสมมติ) คือ ในการดำเนินชีวิตในครอบครัวนางบีใช้หลักธรรมในการแสวงหาทรัพย์สิน เงิน ทอง ด้วยความมุ่งมั่นมานะพยายาม อดทน ในการเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ถึงแม้จะมีการพึ่งพาสิ่งมีนเมา ในการแสวงหาเลี้ยงชีพยังยึดมั่นประกอบอาชีพสุจริตทางกาย วาจา และใจ ตามหลักพุทธจริยธรรมของครัววจริณชัย คือ การดำเนินชีวิตในครอบครัวใช้ความอดทน ไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือปัญหาในครอบครัว

๑.๓ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิตในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนางไอ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่สุจริต เว้นจากการลักขโมย ทูจริต คดโกงผู้อื่น เว้นจากอบายมุข การไม่โกหกหลอกลวงผู้อื่นเลี้ยงชีพ ดำเนินชีวิตอย่างมีสัจจะ รักษาความสัตย์ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นในการเลี้ยงชีพ เพื่อการ

ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรมของครอบครัวนางโอ คือ ๑) ครอบครัวนางโอเป็นครอบครัวประยุกต์ตามเศรษฐกิจคือ ยังทำอาชีพชาวนาแบบดั้งเดิมอยู่และก็สร้างกิจการหอพักซึ่งเป็นอาชีพสังคมสมัยใหม่ ๒) ครอบครัวนางโอสร้างฐานะครอบครัวด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดหนุน จนทำให้ครอบครัวอยู่ในฐานะดี ๓) ครอบครัวนางโอใช้หลักทิศกในการเลี้ยงลูกแม่ทำหน้าที่ของแม่คือ เมื่อยังเด็กก็อบรมสั่งสอนและส่งให้ได้ศึกษาเล่าเรียน เมื่อเรียนจบมาแล้วหางานทำ ๔) การแสวงหาทรัพย์ รักษาทรัพย์และการใช้จ่ายทรัพย์ก็เป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนา คือแสวงหาทรัพย์ในทางที่ถูกต้อง รักษาทรัพย์ที่ถูกต้อง และใช้จ่ายทรัพย์ที่ถูกต้อง คือส่วนหนึ่งใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นเหตุจำเป็น อีกส่วนหนึ่งนำไปลงทุน และอีกส่วนหนึ่งบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและพระศาสนาตามหน้าที่ของชาวพุทธ ๕) มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อผู้อื่นชอบช่วยเหลือคนอื่น โดยการทำประโยชน์ให้กับสังคมและพระศาสนา

๑.๔ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนายที (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่สุจริต การไม่โลภอยากได้ทรัพย์คนอื่นเลี้ยงชีพ สงเคราะห์คนทั้งหลายด้วยความเมตตา กรุณา มีอหิสาภัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อคนทั้งหลายเรียกว่า เป็นคนมีน้ำใจงาม การทำจิตใจให้สงบ เพื่อการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรมของครอบครัวนายที คือ ๑) ครอบครัวนายที ภรรยาเป็นแม่ค้าขายอาหาร

ตลาดบ้านกอก ส่วนสามีเป็นตำรวจคนขายดาบ การบริหารครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการเงิน เรื่องการอบรมสั่งสอนลูก แม้แต่การแก้ปัญหาภายในครอบครัว ๒) การแสวงหาทรัพย์และการดำเนินชีวิตของครอบครัวนี้ต้องใช้ความอดทนอย่างมากเพื่อประคับประคองไม่ให้ครอบครัวแตกแยก ๓) การดำเนินชีวิตตามหลักสัจจะของชีวิต เช่น สิ่งใดที่แก้ไขไม่ได้ก็ทำใจคือปลงตก เพราะปัญหาบางอย่างเราไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงมันได้ นอกจากยอมรับตามสภาพของความเป็นจริง

๑.๕ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนายบุญ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่สุจริต การไม่โลภอยากได้ทรัพย์คนอื่นเลี้ยงชีพ ความซื่อสัตย์ ประหยัด อุดหนุนเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต เพื่อการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรมของครอบครัวนายบุญคือ ๑) ครอบครัวนายบุญ แสวงหาทรัพย์และสร้างชีวิตครอบครัว ใช้ความความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน ๒) การเลี้ยงลูกสอนให้เขาเป็นคนซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และที่สำคัญต้องเรียนหนังสือ ๓) การดำเนินชีวิตเป็นไปตามวัฒนธรรมของชาวพุทธคือ ช่วยเหลือสังคมเข้าวัดทำบุญ

๑.๖ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนางรัตน์ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่สุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจหาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต มีความขยันเลี้ยงชีพความซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน เพื่อการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรมของครอบครัวนายบุญ

คือ ๑) ครอบครัวนางรัตน์ สร้างฐานะครอบครัวด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทนจนทำให้ครอบครัวอยู่ในฐานะดี ๒) ครอบครัวนางรัตน์ใช้หลักทิศกในการเลี้ยงลูก คืออบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้ได้ศึกษาเล่าเรียนเมื่อเรียนจบมาแล้วหางานทำให้ ๓) การแสวงหาทรัพย์ รักษาทรัพย์ และการใช้จ่ายทรัพย์ก็เป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนา คือแสวงหาทรัพย์ รักษาทรัพย์ และใช้จ่ายทรัพย์ที่ถูกต้อง คือ แบ่งทรัพย์ส่วนหนึ่งใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้เมื่อเหตุจำเป็น อีกส่วนหนึ่งนำไปลงทุน และอีกส่วนหนึ่งบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและพระศาสนา ๔) เป็นครอบครัวที่ปฏิบัติตามหน้าที่ของชาวพุทธ คือพาลูกพาหลานเข้าวัดปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีที่พ่อเคยพาทำมา

๑.๓ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนางพร (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่สุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ หาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต มีความขยันเลี้ยงชีพ ประหยัด อดทน ทำจิตใจให้สงบ เพื่อดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรมของครอบครัวนางพร คือ ๑) เป็นคนตรงต่อเวลา ขยันซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน ๒) การดำเนินชีวิตตามหลักสังฆะของชีวิต เช่นสิ่งใดที่แก้ไขไม่ได้ก็ทำใจคือปลงตก เพราะปัญหาบางอย่างเราไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงมันได้ นอกจากยอมรับตามสภาพของความเป็นจริง

๑.๔ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนายพันธ์

(นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่สุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ หาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต มีความขยันเลี้ยงชีพ ความซื่อสัตย์ อดทน เพื่อดำเนินชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรมของครอบครัวนายพันธ์คือ ๑) ครอบครัวนายพันธ์ ถือว่าเป็นครอบครัวข้าราชการที่ดิขยันขันแข็งในการประกอบในหน้าที่การงานจนทำให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานส่วนเวลาวางก็หางานพิเศษที่สุจริตทำ ๒) ครอบครัวนายพันธ์สร้างฐานะครอบครัวด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน จนสามารถสร้างครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์ครอบครัว ๓) ครอบครัวนายพันธ์เลี้ยงลูกหลักทิศกแม่ทำหน้าที่ของแม่คือเมื่อยังเด็กก็อบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้ได้ศึกษาเล่าเรียนเมื่อเรียนจบมาแล้วหางานทำให้ พอเจริญวัยที่จะมีครอบครัวก็หาคู่ครองที่ดีให้และสร้างบ้านซื้อรถให้เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ๔) การแสวงหาทรัพย์ รักษาทรัพย์และการใช้จ่ายทรัพย์ตามหลักพระพุทธศาสนา คือแสวงหาทรัพย์ในทางที่ถูกต้อง รักษาทรัพย์ที่ถูกต้อง และใช้จ่ายทรัพย์ที่ถูกต้อง โดยการแบ่งทรัพย์ออกเป็นส่วนตัวนี้ ส่วนหนึ่งใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นเหตุจำเป็น อีกส่วนหนึ่งนำไปลงทุน และอีกส่วนหนึ่งบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและพระศาสนาตามหน้าที่ของชาวพุทธ ๕) เป็นครอบครัวที่มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อผู้อื่นโดยการทำประโยชน์ให้กับสังคมและพระศาสนา

๑.๕ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนายพันธ์ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการ

ประกอบอาชีพที่สุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ หาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต มีความขยันเลี้ยงชีพ ความซื่อสัตย์ อุดหนุน เพื่อการดำเนินชีวิตตาม หลักพุทธจริยธรรมของครอบครัวนางยิ้ม คือ ๑) ครอบครัวนางยิ้ม เป็นครอบครัวข้าราชการ เป็นครัวครัวที่เต็มไปด้วยรอยยิ้มและสงบ ถือว่าเป็นอีกครอบครัวหนึ่งที่ไม่มีความเดือดร้อน ๒) ครอบครัวนางยิ้มสร้างฐานะครอบครัว ด้วยความ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดหนุนจนทำให้ครอบครัว อยู่ในฐานะดี ๓) ครอบครัวนางยิ้ม อบรมสั่งสอน ลูกตามวัฒนธรรมประเพณีไทยจนลูกทุกคนเป็นคนดีและได้แต่งงานเป็นครอบครัวที่ประสบ ผลสำเร็จไปแล้ว ๔) การใช้จ่ายทรัพย์ด้วยการ ประหยัด โดยการใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ตนเองและต่อสังคม เวลาได้ทรัพย์มาส่วนหนึ่งก็ ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนหนึ่งก็เอาไว และอีกส่วน หนึ่งทำประโยชน์ให้กับสังคมและพระศาสนา ๕) มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อผู้อื่นขอช่วยเหลือ คนอื่นจนเป็นที่เคารพนับถือของเพื่อนบ้านและ ลูกศิษย์

๑.๑๐ หลักสัมมาอาชีวะในการ ดำเนินชีวิต ในแง่การแสวงหา ในครอบครัวนาง ตะวัน (นามสมมติ) คือ ได้ประกอบอาชีพที่สุจริต ทั้งทางกาย วาจา และใจ หาเลี้ยงชีพด้วยความ สุจริต มีความขยันเลี้ยงชีพ ความซื่อสัตย์ อุดหนุน ครอบครัวนางตะวัน คือ ๑. ครอบครัวนาง ตะวัน เป็นครอบครัวค้าขาย มีรายได้ไม่มากนัก ๒. ครอบครัวนางตะวันสร้างฐานะครอบครัว เริ่มแรกด้วยความขยัน ประหยัด อุดหนุน จนทำให้ ครอบครัวอยู่ในฐานะดี ๓. ครอบครัวนางตะวัน

อบรมสั่งสอนลูกไม่ได้ เนื่องจากลูกไม่เชื่อฟัง ชอบทำตามใจตนเอง จนทำให้ครอบครัวแตกแยก ๕. การใช้จ่ายทรัพย์ ใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง

๒. หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครอบครองรักษา

๒.๑ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนิน ชีวิต ในแง่การครอบครองรักษา ในครอบครัว นายเอ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรม ในการรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยความสุจริต การดูแลบ้านเรือน หอพัก ในการคุ้มครอง รักษาด้วยความขยันหมั่นเพียรรวมทั้งดูแลคนใน ครอบครัวโดยการแบ่งการใช้จ่ายให้เป็นสัดส่วน ในการเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานใน การดำเนินชีวิตประจำวัน

๒.๒ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนิน ชีวิต ในแง่การครอบครองรักษา ในครอบครัว นางบี (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรม ในการรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยความยาก ลำบาก ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ สิ่งของต่างๆ ที่หาได้ด้วยการประกอบอาชีพสุจริต เงินทองที่หามาได้ก็เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี

๒.๓ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครอบครองรักษา ในครอบครัวนางโอ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมใน การคุ้มครองรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยความ สุจริต ไม่ไปคดโกงผู้อื่น เช่น บ้านเรือน ยาน พาหนะ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งของ ที่หามาด้วยความยากลำบาก จึงต้องมีการเก็บ รักษาคุ้มครองทรัพย์สิน ด้วยความขยันหมั่นเพียร

๒.๔ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครองครองรักษา ในครอบครัว นายที (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการครองครองรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ตามหลักพุทธศาสนา การไม่โลภอยากได้ทรัพย์คนอื่นมาเป็นของตนเอง การคุ้มครองรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยด้วยความสุจริต

๒.๕ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครองครองรักษา ในครอบครัว นายบุญ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการครองครองรักษาทรัพย์ เช่น บ้าน ยานพาหนะ ต้นไม้ สิ่งของเล็กๆน้อยๆ โดยไม่ไปคดโกงของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ด้วยการคุ้มครองรักษาด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๒.๖ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครองครองรักษา ในครอบครัว นางรัตน์ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการครองครองรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยด้วยความสุจริต บริสุทธิ์ทั้งทางกาย วาจา และใจ

๒.๗ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครองครองรักษา ในครอบครัว นางพร (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการครองครองรักษาทรัพย์ ด้วยความสุจริต ขยัน อดทน โดยรักษาทรัพย์ให้เหมาะสมตามหลักพุทธศาสนาด้วยความสุจริต

๒.๘ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครองครองรักษา ในครอบครัว นายพันธ์ (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการครองครองรักษาตามหลักพุทธศาสนา โดยการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ คุ้มครอง

รักษาทรัพย์ให้เหมาะสม

๒.๙ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครองครองรักษา ในครอบครัว นางยิ้ม (นามสมมติ) คือ ได้ยึดหลักพุทธจริยธรรมในการครองครองรักษาตามหลักพุทธศาสนา โดยการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ ด้วยความขยันหมั่นเพียร อุตสาหะ วิริยะ โดยการคุ้มครองรักษาทรัพย์ให้เหมาะสม เช่น บ้านเรือน ยานพาหนะ ต้นไม้ หรือสิ่งของต่างๆ

๒.๑๐ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การครองครองรักษา ในครอบครัวนางตะวัน (นามสมมติ) คือ การหาทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยด้วยความยากลำบาก ความขยัน หมั่นเพียร อุตสาหะ วิริยะ บางครั้งก็สูญเสียทรัพย์สินที่หามาได้ไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น การดื่มเหล้า เที่ยวกลางคืน ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิตในการครองครองรักษา

๓. หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่าย

๓.๑ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่าย ในครอบครัวนายเอ (นามสมมติ) คือ การใช้จ่ายใช้สอยตามหลักพุทธจริยธรรมในการบริโภคใช้จ่าย ทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยด้วยความสุจริต การแบ่งปันช่วยเหลือคนในครอบครัว การทำบุญฟังธรรม การบริจาคสิ่งของหรือทรัพย์ในบางโอกาส

๓.๒ หลักสัมมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่าย ในครอบครัวนางบี (นามสมมติ) คือ การเลี้ยงชีวิตตามสมควร

แก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ไม่ให้ผิดเคืองนักและไม่ให้ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่าย ทำบุญในบางโอกาส

๓.๓ หลักสัมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่าย ในครอบครัวนางโอ (นามสมมติ) คือ ทรัพย์ที่หามาได้ส่วนที่หนึ่งที่จัดสรรไว้เพื่อการเลี้ยงดูตัวเอง และครอบครัว สำหรับตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิต การใช้จ่ายทรัพย์ เพื่อเลี้ยงชีวิตต้องพิจารณาถึงความพอเพียง และความพอดีให้มีความสอดคล้องกับทรัพย์ที่หามาได้

๓.๔ หลักสัมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่ายในครอบครัว นายที (นามสมมติ) คือ การแบ่งการใช้จ่ายทรัพย์ให้เหมาะสมกับฐานะของตนเอง คือ ประหยัด ออม และการทำบุญ

๓.๕ หลักสัมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่ายในครอบครัว นายบุญ (นามสมมติ) คือ การเก็บทรัพย์ การใช้จ่ายทรัพย์อย่างพอเพียง ตามหลักพุทธศาสนา

๓.๖ หลักสัมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่ายในครอบครัว นางรัตน์ (นามสมมติ) คือ การใช้จ่ายทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ เลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ไม่ให้ผิดเคืองนักและไม่ให้ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่าย ทำบุญในบางโอกาส

๓.๗ หลักสัมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่ายในครอบครัวนางพร (นามสมมติ) คือ การใช้จ่ายทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ เลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่

หามาได้ไม่ให้ผิดเคืองนักและไม่ให้ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่าย เก็บออม ใช้จ่าย และทำบุญ

๓.๘ หลักสัมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่ายในครอบครัวนางพันธ์ (นามสมมติ) คือ ทรัพย์ที่หามาได้ส่วนที่หนึ่งที่จัดสรรไว้เพื่อการเลี้ยงดูครอบครัว สำหรับตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิต การใช้จ่ายทรัพย์ เพื่อเลี้ยงชีวิตต้องพิจารณาถึงความพอเพียง และความพอดีให้มีความสอดคล้องกับทรัพย์ที่หามาได้ และนำไปทำบุญ

๓.๙ หลักสัมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่ายในครอบครัวนางยิ้ม (นามสมมติ) คือ การเลี้ยงชีวิตตามสมควร แก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ไม่ให้ผิดเคืองนักและไม่ให้ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่าย เก็บ ออม และทำบุญ ในบางโอกาส

๓.๑๐ หลักสัมาอาชีวะในการดำเนินชีวิต ในแง่การบริโภคใช้จ่ายในครอบครัวนางตะวัน (นามสมมติ) คือ การเลี้ยงชีวิตตามกำลังทรัพย์ที่หามาได้ ส่วนมากใช้จ่ายไปในทางที่ไม่ถูกต้องไม่เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น เช่น การดื่มเหล้า การเที่ยว ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักสัมาอาชีวะในแง่การบริโภคใช้จ่าย

๔. การนำหลักพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิต

๑. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย คือ การมีร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ซึ่งข้อมูลที่ได้มามีทั้งหมด ๗ ครอบครัว (นามสมมติ) และมีโรคเบาหวาน ความดัน มี ๒ ครอบครัว (นามสมมติ)

๒. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอารมณ์ คือ การมีอารมณ์ดี ร่าเริงแจ่มใส เป็นคนอัธยาศัยดี คือ ครอบครัวนางยิ้ม, ครอบครัวนายพันธ์, ครอบครัวนางรัตน์, ครอบครัวนายเอ, บางครั้งก็มีอารมณ์เคร่งเครียดขึ้นอยู่กับโอกาสและสภาวะทางอารมณ์ คือ ครอบครัวนางบี, ครอบครัวนายที

๓. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสังคม คือ เป็นกรรมการหมู่บ้าน (อสม.) คือ ครอบครัวนางไอ เข้ากับเพื่อนบ้านได้ดี คือ ครอบครัวนางยิ้ม, ครอบครัวนายพันธ์, ครอบครัวนางพร, ครอบครัวนายบุญ, เป็นคนชอบทำบุญ/บำรุงวัด คือ ครอบครัวนางไอ, ครอบครัวนางยิ้ม, ชอบช่วยเหลือสังคม คือ ครอบครัวนายเอ

๔. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านจิตใจ คือ มีสุขภาพจิตดี คือ ครอบครัวนางไอ, ครอบครัวนายเอ, ครอบครัวนางพร, ครอบครัวนายบุญ มีสภาพจิตใจเป็นกังวลเรื่อง

ในครอบครัว คือ ครอบครัวนางบี มีจิตใจเมตตา เอื้ออาทรต่อผู้อื่น คือ ครอบครัวนางยิ้ม, ครอบครัวนายพันธ์ และครอบครัวนางพร

๕. แนวทางการส่งเสริมการนำหลักพุทธจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนบ้านกอก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๕.๑ ครอบมองโลกในสภาพของความเป็นจริง เพราะทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุ มีปัจจัย

๕.๒ การดำเนินชีวิตต้องใช้หลักความขยันหมั่นเพียร (อาตปปี) ซื่อสัตย์ ประหยัดอดทน ในการหาเลี้ยงชีพ

๕.๓ ให้เข้าใจในหลักการใช้ทรัพย์ โดยการแบ่งทรัพย์ออกเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) การใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ๒) การเก็บเอาไว้ใช้ในเวลาฉุกเฉิน ๓) แบ่งไว้ลงทุน และ ๔) ใช้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม

๕.๔ ควรใช้สติ (สติมา) และสัมปชัญญะ (สัมปชาโน) ในการดำเนินชีวิต

บรรณานุกรม

เสนาะ ผดุงฉัตร. “เศรษฐกิจตามวิถีพุทธ”, พุทธจักร, ปีที่ ๕๘ ฉบับที่ ๖ (มิถุนายน ๒๕๕๓) พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต). “พุทธธรรม”. พิมพ์ครั้งที่ ๕ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒),